

Notitie

Referentienummer
265499/RB

Datum
7 oktober 2011

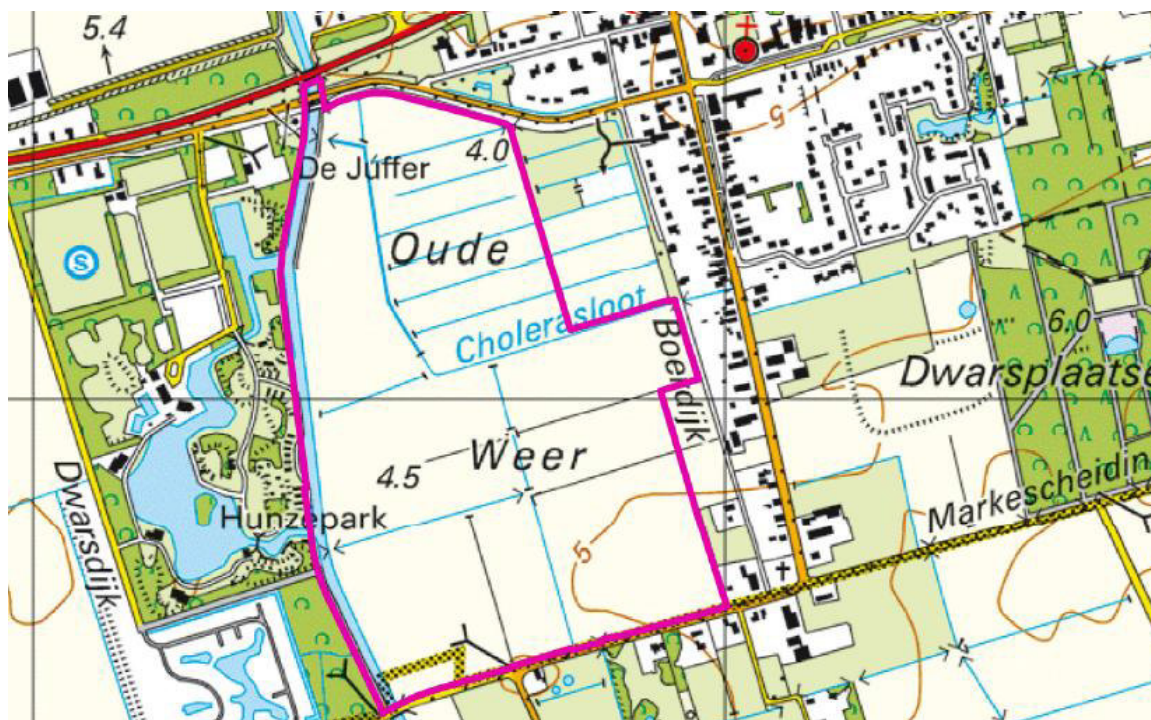
Kenmerk
265499

Betreft
Hunzedal - Natuurtoets Oude Weer in het kader van de Flora- en faunawet.

1 Inleiding

Stichting Het Drentse Landschap is sinds 1995 gestart met de Hunzevisie en daarna met concrete natuurontwikkelingsprojecten in het stroomdal van de Hunze. Ten behoeve van eventuele procedures in het kader van de Flora- en faunawet, maar ook t.b.v. het ecologische werkprotocol ontbraken nog gegevens over eventueel aanwezige beschermde planten- en diersoorten, in het bijzonder de vis- en amfibiesoorten.

In 2011 is veldonderzoek uitgevoerd in samenwerking met Bureau FaunaX. In figuur 1 is het plangebied weergegeven.

Figuur 1 Ligging plangebied (rood omlijnd)

2 Gebiedskenmerken

Het plangebied bestaat uit akkerland, met daarin enkele hoofdwatgangen en zijsloten. De hoofdwatgangen lopen centraal door het gebied vanuit het zuiden naar het noordwesten, waar een gemaal het water op de Hunze uitpompt. Het peil ter plaatse van het gemaal was tijdens het veldwerk in eind juli NAP + 3,15 m. De Choleraslout is een belangrijke zijslout die ook water uit Gasselternijveen afvoert.

Tijdens het veldwerk werd op het akkerland alleen graan verbouwd. De hoofdwatgangen waren grotendeels vrij van op het water drijvende of boven het water uitstekende vegetaties. Ondergedoken waterplanten kwamen wel voor. Er zijn eind juli weinig vogels aangetroffen in het gebied. Eén roofvogel, één eend en een zeer klein aantal zangvogels. Langs de Hunze waren de taluds en schouwpaden zeer recent gemaaid.

Impressies van het gebied zijn aan de hand van foto's in bijlage 1 gepresenteerd.

3 Wettelijk kader

Het onderzoeksgebied is onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in Drenthe en ligt nabij Natura 2000-gebied Drouwenerzand. Het gebied is nu nog agrarisch in gebruik. De voorgenomen werkzaamheden zijn erop gericht de natuurwaarden te vergroten. Toetsing van de werkzaamheden aan de wezenlijke kenmerken van de EHS is in deze situatie niet nodig. Toetsing aan de mogelijke externe werking van de Natuurbeschermingswet is wel nodig.

In het gebied kunnen verder beschermde planten en dieren aangetroffen worden. Het toetsingskader hiervoor is de Flora- en faunawet en van toepassing op het onderzoeksgebied.

Figuur 2 Begrenzing Ecologische Hoofdstructuur (bron: provincie Drenthe 2011)

3.1 *Flora- en faunawet*

De Flora- en faunawet is sinds 2002 van kracht. Naast bepalingen voor specifiek aangewezen soorten, geldt krachtens art. 2 van de Ff-wet de algemene zorgplicht voor álle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Via deze wet wordt een ieder mede verantwoordelijk voor de zorg en bescherming van flora en fauna.

Daarnaast zijn er bij wet specifiek soorten aangewezen die onder beschermende bepalingen uit art. 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet vallen. Beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Wanneer als gevolg van de activiteiten toch dergelijke effecten optreden, dient ontheffing te worden aangevraagd. Ontheffing of vrijstelling kan in principe slechts worden verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Daarnaast moet er een bij wet genoemd belang gediend worden (waar onder bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkeling).

In de ontheffingsprocedure wordt er sinds 2005 een onderscheid gemaakt tussen een aantal categorieën beschermde soorten:

1. Algemeen beschermde soorten (tabel 1-soorten). Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden die vallen onder bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen.
2. Zwaarder beschermde soorten (tabel 2-soorten). Voor deze soorten hoeft voor bovengenoemde activiteiten geen ontheffing aangevraagd te worden, mits er gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Als er geen gedragscode is dan moet voor deze tabel 2 soorten ontheffing aangevraagd worden, waarbij de aanvraag zal vallen onder de lichte toets: geen aantasting van de duurzame instandhouding van de soort.
3. Strikt beschermde soorten (tabel 3-soorten). Deze categorie bestaat uit soorten die Nederland heeft aangewezen als strikt te beschermen (bijlage I AMvB) en uit soorten die op grond van de Habitatrichtlijn als zodanig moeten worden beschermd (Hr Bijlage IV-soorten).

Als er negatieve effecten optreden op tabel 3-soorten, moet er vrijwel altijd ontheffing aangevraagd worden. De ontheffingsaanvraag voor strikt beschermde soorten valt onder de zware toets: geen alternatief, bij wet genoemd belang en geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Vogels ten slotte vormen een aparte categorie waarvan de bescherming valt onder het strikte regime van tabel 3. Effecten op vogels doen zich vooral voor tijdens hun broedperiode. Voor de meeste soorten ligt die periode tussen 15 maart en 15 juli, maar deze periode ligt niet vast. Sommige vogels broeden juist eerder of later. Daarnaast zijn de nesten of verblijfplaatsen van een aantal vogels jaarrond beschermd. Het gaat dan om soorten die bijvoorbeeld ook buiten de broedperiode van de verblijfplaats gebruik maken, of die jaarlijks naar hetzelfde nest terugkeren.

In 2009 heeft het ministerie van LNV (thans EL&I) als gevolg van uitspraken van de Raad van State het beoordelingskader voor ontheffingsaanvragen moeten veranderen. Vooral het punt dat voor de strikt beschermde soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor vogels het belang ruimtelijke ontwikkelingen niet geldt als een bij wet genoemd belang, leidt tot het probleem dat er voor dit type werkzaamheden geen ontheffing meer afgegeven kan worden wanneer er op die soorten negatieve effecten optreden.

Het nu geldende beoordelingskader voorziet in de mogelijkheid van een positieve afwijzing van een ontheffingsaanvraag, wanneer uit de aanvraag blijkt dat er zodanige mitigerende maatregelen getroffen worden dat effecten volledig te niet gedaan kunnen worden. Het ministerie van EL&I geeft dan een beschikking af waarin de voorgestelde maatregelen worden goedgekeurd. (Brief Ministerie van LNV, Dienst Regelingen, 26-8-2009).

3.2 *Natuurbeschermingswet*

De natuurbeschermingswet 1998 voorziet in bescherming van aangewezen gebieden: de Natura 2000-gebieden. Voor die gebieden geldt dat er beheerplannen moeten worden gemaakt en dat er

zonder toestemming van het bevoegd gezag geen activiteiten plannen of projecten mogen plaatsvinden in of in de nabijheid van het betreffende gebied die de natuurlijke kwaliteiten van dat gebied kunnen aantasten. Veel ruimtelijke ingrepen in of nabij een Natura 2000gebied zullen dan ook eerst getoetst moeten worden op de mogelijke gevolgen daarvan voor dat gebied. Er kan bijvoorbeeld beïnvloeding plaats vinden via het grondwater en/of op de relaties die dieren met elkaar of de beschermde gebieden onderhouden. Oude Weer ligt op 1,8 km van Natura 2000 gebied Drouwenerzand. Er zou sprake kunnen zijn van een mogelijk externe werking.

4 Werkwijze voor het bepalen van de natuurwaarden

Uit eerdere veldverkenningen en bronnen-onderzoek, uitgevoerd in de fase van het natuurontwikkelingsplan, is gebleken dat er geringe natuurwaarden aanwezig zijn en dat het onderzoek zich zou moeten toespitsen op de (beschermde) vissen en amfibieën. Tevens is het actualiseren van de overige (beschermde) soorten gewenst.

Er is een specifieke werkwijze gevolgd voor het onderzoek aan vissen en amfibieën en een werkwijze voor de overige natuurwaarden (vegetatie, flora, vogels, insecten).

4.1 Werkwijze vissen

Op donderdag 23 juni is een bezoek gebracht aan Oude Weer. Het veldonderzoek is uitgevoerd met twee personen, met twee verschillende schepnetten (RAVON-type). Een groot net met afmetingen 70 cm x 45 cm met een maaswijdte van 8 mm en een kleiner net van 55 cm x 35 cm met een maaswijdte van 4 mm. Het grote net is zeer geschikt voor het scheppen in watergangen waar veel bagger op de bodem ligt. Hier kunnen bijvoorbeeld beter grote modderkruipers en grotere vissoorten mee worden gevangen. Brede en diepere watergangen zijn met het grote net vanuit het water bemonsterd. Dat wil zeggen dat de onderzoeker met een waadpak in de sloot stond, in plaats van op de oever. Op deze manier worden vissen beter opgedreven, waarna ze eenvoudiger gevangen kunnen worden. Het nadeel van het grote net is dat hele kleine- en jongen vissen gemakkelijk door de mazen heen vallen. Met het kleine net kan beter in smalle, dichtbegroeide of ondiepe sloten worden geschept.

Door te werken met twee nettypen, zowel vanaf de oever, als vanuit het water, werden de trefkansen op het aantreffen van alle soorten en maten vis vergroot.

Het aantal steekproeven per sloot is afhankelijk geweest van de lengte, diepgang, baggerlaag en begroeiing van de betreffende sloot. Daar waar de kop-einden bereikbaar waren zijn deze altijd bemonsterd, aangezien dit in de regel de locatie is waar de dieren worden samengedreven en daardoor beter vangbaar zijn. Sommige sloten stonden geheel of gedeeltelijk droog of waren zo dicht begroeid dat bemonstering met een schepnet niet mogelijk was. Ecologische gezien zijn dergelijke biotopen niet geschikt voor beschermde vis- of amfibiesoorten, waarmee kan worden uitgesloten dat hierdoor soorten zijn gemist. Sloten die wel een redelijke diepgang en/of open water hadden zijn voor zo veel mogelijk dus op de kop-einden bemonsterd en ook met meerdere steekproeven over de lengte. In figuur 2 zijn de bemonsterde sloten weergegeven, waarbij tevens de sloten waar het niet of nauwelijks mogelijk (en nodig) was te bemonsteren zijn aangegeven.

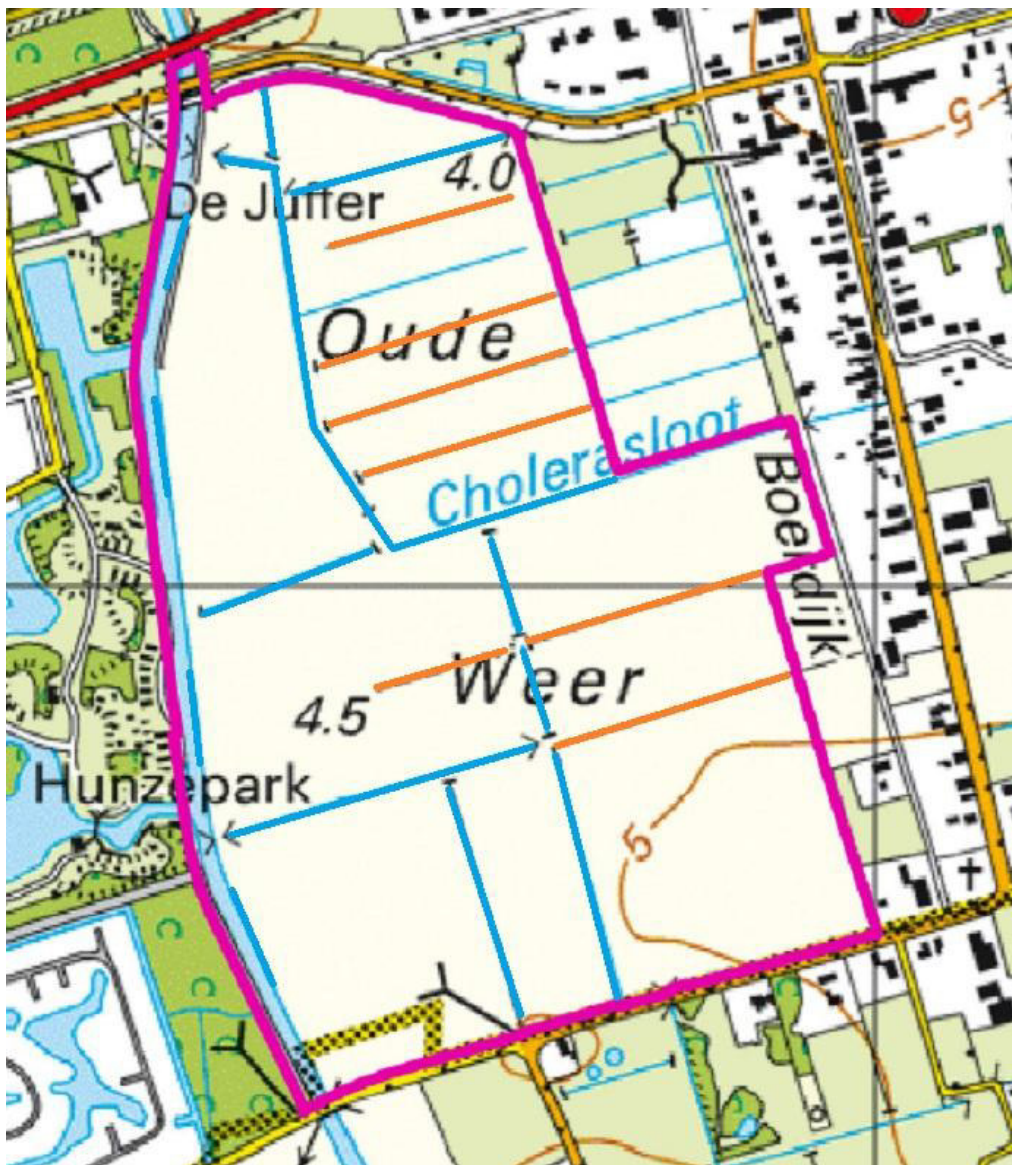
De Hunze die zich aan de westzijde van het gebied de Oude Weer bevindt, is op meerdere plaatsen bemonsterd. Echter, een watergang van een dergelijke breedte en diepte is moeilijk met een schepnet te bemonsteren. Vissen hebben daar te veel mogelijkheden langs de oever of de in diepte om te ontsnappen, waardoor op deze manier bijna nooit iets gevangen wordt. De Hunze is daarom, behalve dat er wel steekproeven met het schepnet zijn genomen, afgespeurd naar aan de oppervlakte foeragerende scholen. Tevens is de Hunze beoordeeld op basis van ecologische ervaringsdeskundigheid op het eventuele voorkomen van zeldzame of beschermde soorten (De Boer, W. & E.P. de Boer, 2011. Veldonderzoek Mandelanden en Oude Weer. Rapport 1126 FaunaX Terwispel).

4.2 *Werkwijze overige natuurwaarden*

Tijdens het veldwerk in juni, gericht op vissen en amfibieën, zijn ook alle waarnemingen van vegetatie, flora en andere dan de genoemde diersoorten genoteerd (de Boer et al 2011).

Aanvullend is op woensdag 27 juli door R. Bijlsma van Grontmij een veldbezoek aan Oude Weer uitgevoerd. Het was ongeveer 21 ° C, zonnig, met weinig wind. De hoofdwatgangen zijn voor een groot deel bezocht, de Choleraslout bij het oostelijke en westelijke gedeelte, en een groot aantal zijsloten over een korte lengte vanaf de aansluitpunten met de hoofdwatgang. Gelet is op de aanwezig planten, vogels, sporen van zoogdieren en insecten.

De bovenwatertaluds van de Hunze waren net gemaaid zodat hier geen inzicht van de vegetatie en fauna te krijgen was. De Hunze is op het meest noordelijke en zuidelijk punt van het onderzoeksgebied bezocht.

Figuur 2 Kaart van de Oude Weer, waarbij de op vissen en amfibieën bemonsterde sloten in blauw zijn weergegeven en de sloten die te droog of te dichtgegroeid waren om te kunnen bemonsteren in oranje.

5 Resultaten veldonderzoeken

5.1 Vegetatie en flora

Akkerland: het gehele toekomstige natuurontwikkelingsgebied is in gebruik als akkerland (graan). Eenjarige kruiden zijn op het akkerland niet of nauwelijks waargenomen. Deze kruiden kwamen op de randen voor met de sloten of het schouwpad.

Hoofdwatgangen: vermoedelijk zijn de hoofdwatgangen enige tijd geleden geschoond. De bedekking van de vegetatie op het water was zeer gering (< 1 tot 2 %). De bedekking van ondergedoken waterplanten was plaatselijk wel hoog (50-90 %).

De waargenomen planten in de watgangen waren doorgroeid fonteinkruid (in de sloot met de weidebeekjuffers nabij de zwarte stip in figuur 4), gedoorn hoornblad en smalle waterpest en zeer lokaal ook (gewoon) sterrenkroos en klein kroos (bovenstroomse deel van Cholerasloot). In de watgang of de overgang naar de oever ook pijlkruid, grote waterweegbree, gele lis (alleen bij stuwte) en lokaal ook gele waterkers. In het noorden en zuiden van het gebied ook enkele watgangen met holpijp. Bij eerder veldbezoek enkele jaren terug is holpijp vooral in de meest noordelijke sloten aangetroffen, nu echter vooral in de zuidelijke hoofdwatgangen.

De oevervegetatie bestaat onder andere uit liesgras, riet, smeewortel, moerasvergeet-mij-nietje, penningkruid, moeraspiraea (incidenteel), grote lisdodde (incidenteel, 2 kleine plekje), pitrus (incidenteel) en soms ook blaartrekkende boterbloem en echte valeriaan.

De taluds en schouwpaden zijn overwegend begroeid met vegetatie van de (zeer) voedselrijke omstandigheden. Plaatselijk, langs de zuidelijke hoofdwatgang, is sprake van voedselarme omstandigheden met duizendblad en op aangrenzende taluds havikskruid en smalle weegbree. Veel voorkomende soorten op de schouwpaden en ruige taluds zijn onder andere grote brandnetel, akkerdistel, zevenblad, paardenbloem, fluitenkruid, engels raaigras, kropaar, timoteegras, ridderzuring, melde, kleeftkruid en perzikkkruid.

Zijsloten: de meest noordelijke zijslot heeft als enige relatief veel wateroppervlakte en is niet dichtgegroeid. De nadere zijsloten hebben maar weinig water (circa 50 cm breedte) en zijn bijna geheel dichtgegroeid met ruige vegetaties. In het water is kwelinvloed zichtbaar (ijzerbacteriën). Veel voorkomende plantensoorten op de taluds of in het water zijn liesgras, riet, wilgenroosje, moerasvergeet-mij-nietje, kleeftkruid, grote brandnetel, witte dovenetel, melde, hennepnetel, smeewortel, perzikkkruid, pitrus,

Oevers Hunze: de taluds waren in juli gemaaid. In het water zijn moerasandoorn, beekpunge, liesgras, gele lis en kikkerbeet aangetroffen en in de niet gemaaide onderkant van de oever ook ruigtesoorten zoals grote brandnetel en akkerdistel.

Beschermde planten: er zijn geen beschermde planten waargenomen.

Gebiedskarakteristiek planten die aangetroffen zijn en die aan te merken zijn als karakteristiek voor de landschapsecologische situatie van een (toekomstig) matig voedselrijke middenloop van de beek met lokaal kwelinvloed.

Het betreft de soorten:

- holpijp (indicator kwel, hoge grondwaterstanden),
- moeraspiraea (mineraalrijke, eutrofe, vaak grondwaterbeïnvloede standplaatsen),
- beekpunge (sterke kwellocaties, gecorreleerd met roestverschijnselen),

De indicatiewaarde is gebaseerd op Vegter. (Vegter, U. 1990. Grond- en oppervlaktewatergebonden plantensoorten als hydrologische indicatoren in Drenthe).

5.2 Fauna

5.2.1 Vogels

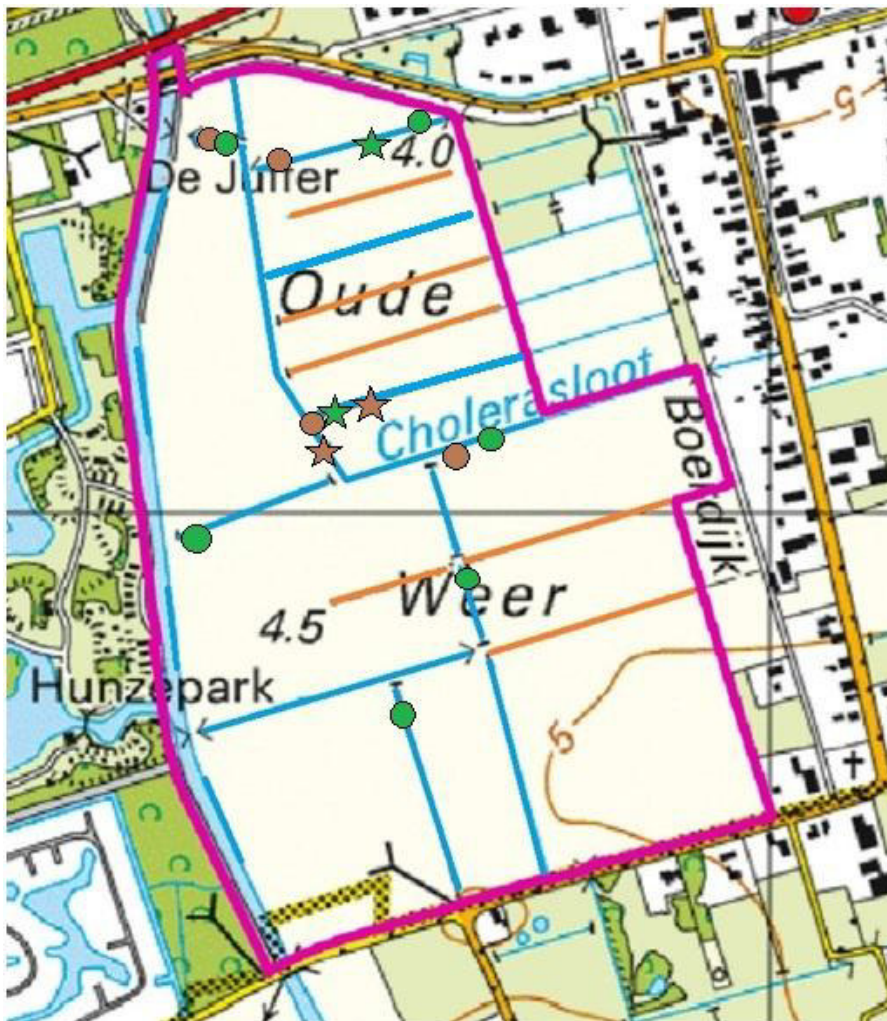
Er is in/buiten het broedseizoen onderzoek gedaan. De waargenomen soorten tijdens het veldonderzoek in juni en juli waren buizerd (foeragerend), gele kwikstaarten (vermoedelijk 3 broedertoria), geelgors, patrijs (Rode lijst), ringmus, koolmees en vink (de Boer et al 2011).

5.2.2 Zoogdieren

Er zijn geen waarnemingen gedaan van zoogdieren. Wel zijn er sporen aangetroffen van muizen en mol.

5.2.3 Amfibieën

In de Oude Weer zijn uitsluitend volwassen exemplaren en larven van de bruine kikker en bastaardkikker aangetroffen (de Boer et al 2011). Wat betreft de determinatiewijze wordt verwezen naar paragraaf 3.2. In de sloten waar de vissen zijn gevangen, zijn geen amfibieënlarven aangetroffen. In figuur 3 zijn de vindplaatsen van de volwassen exemplaren en larven van de amfibieën aangegeven.

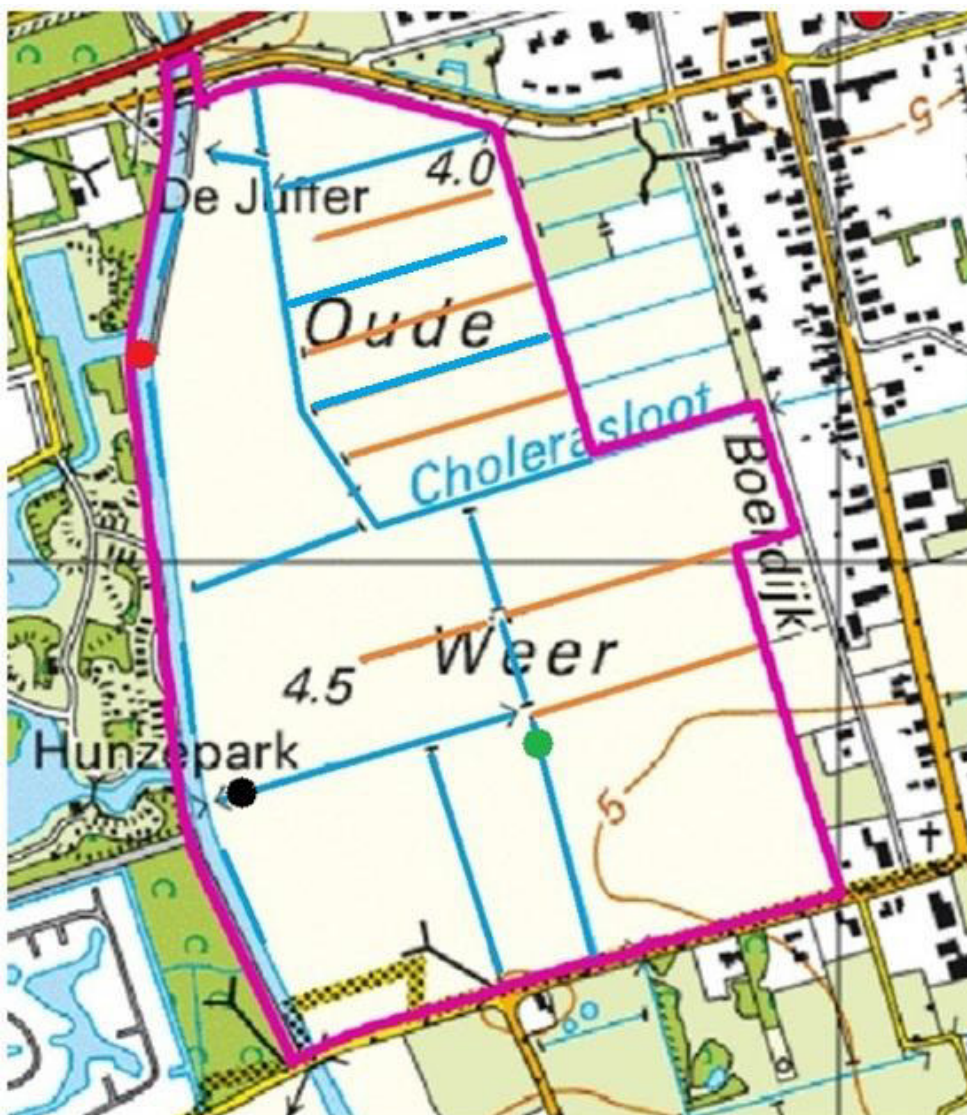

Figuur 3. Vondsten amfibieën en hun larven in de Oude Weer. De groene stippen geven larven van de bastaardkikker aan, de bruine stippen die van de bruine kikker. De sterren geven de locaties van de volwassen exemplaren van de bastaardkikker

(groen) en de bruine kikker (bruin).

5.2.4 Vissen

In het onderzoeksgebied de Oude Weer zijn geen beschermde of zeldzame vissoorten aangetroffen (de boer et al 2011). In bijna alle sloten bevonden zich exemplaren van het tiendoornig stekelbaarsje, maar op slechts drie locaties zijn andere vissoorten aangetroffen, namelijk vetje, baars, blankvoorn en snoek. In het kanaal is een school van ongeveer 50 blankvoorns waargenomen en ook tekenen van een jagende roofvis. Naar verwachting is dit baars of snoek. In één van de sloten is een jonge baars gevangen en twee exemplaren van de blankvoorn. In een andere sloot is één exemplaar van de blankvoorn gevangen. In figuur 4 zijn de precieze vindplaatsen weergegeven.

Figuur 4. Locatie van de aangetroffen vissen in de Oude Weer. Rode stip: school van +/- 50 ex. blankvoorns en jagende roofvis, mogelijk snoek of baars. Zwarte stip: twee blankvoorns en één baars. Groene stip: Eén blankvoorn en vetje. Ter hoogte van de zwarte stip zijn ook doorgroeid fonteinkruid en weidebeekjuffers waargenomen.

5.2.5 Ongewervelden

In de Oude Weer zijn behalve de blauwe breedscheenjuffers ook vijf exemplaren van de weidebeekjuffer waargenomen. De breedscheenjuffers zijn verspreid over het gehele onderzoeksgebied waargenomen, ook in juli. De weidebeekjuffers hielden zich op in de buurt van de zwarte stip van figuur 4. Verder zijn er soorten waargenomen als azuurwaterjuffer (juni en juli), grote roodoogjuffer (juni) en bruine glazenmakers (juli). In het water zijn larven van de bruine glazenmaker aangetroffen (juni; de Boer et al 2011).

Er bevinden zich, zeker als de zon even doorbrak, veel exemplaren van het klein geaderd witje, maar ook klein koolwitje, kleine vos en het koevinkje lieten zich zien (juni; de Boer et al 2011). In juli zijn meerdere exemplaren zwartsprietdikkopje, oranje zandoogje, dagpauwoog (noordelijke rand), koevinkje en klein koolwitje gezien.

Verspreid in het gebied zijn sprinkhanen/krekels gehoord/waargenomen. In het zuiden is één exemplaar van de sabelsprinkhaan waargenomen.

Foto sabelsprinkhaan juli 2011 (R. Bijlsma)

In de sloten bevindt zich zeer veel macrofauna. Beschermd of zeldzame macrofauna is niet aangetroffen.

6 Voorgenomen werkzaamheden

De werkzaamheden voorzien in het graven van een meander en twee slenken, het dempen of verondiepen van sloten en het aanleggen van een kade rond het gebied met voetpaden. In de huidige loop van de Hunze komt ter plaatse van de instroom van de meander een drempel. In bijlage 2 zijn de contouren van de werkzaamheden zichtbaar (concept bestekstekening).

7 Beoordeling en afweging

7.1 Natuurbeschermingswet

Het Drouwenerzand is een actief stuifzandgebied op de flank van de Hondsrug, waarin centraal een actieve stuifzandkern voorkomt. Het gebied is aangewezen voor Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista* (H2310) en Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum* (H2320), Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen (H2330), Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* (H4010), *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland (H5130) en Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur* (H9190). Het gebied is niet aangewezen voor soorten (Ministerie LNV 2006).

Van de genoemde habitattypen is alleen de vochtige heide gevoelig voor verdroging (Ministerie EL&I).

Beoordeling: De mogelijk optredende beïnvloeding die tussen Oude Weer en Drouwenerzand zou kunnen spelen is een verandering in de grondwatersituatie.

Afweging: In het gebied Oude Weer zal de grondwatersituatie gemiddeld genomen hoger worden dan in de huidige, onderbemalen situatie (Grontmij 2010. Waterhuishouding Oude Weer). Verla-
ging van de grondwaterstand zal hierdoor niet op kunnen treden. Negatieve effecten als gevolg
van verdroging op het dichtbij gelegen Natura 2000-gebied Drouwenerzand kunnen uitgesloten
worden.

7.2 Flora- en faunawet

In het plangebied is een aantal beschermde dieren aangetroffen. In tabel 1 worden deze samen-
gevat.

*Tabel 1 Samenvatting beschermde soorten Oude Weer op basis van bronnen (vleermuizen) en
veldonderzoek.*

Nederlandse naam	Latijnse naam	Flora- en faunawet			Rode lijst
		Tabel 1	Tabel 2	Tabel 3	
Planten					
- geen					
Zoogdieren					
- kleine/ middelgrote zoogdieren		x			
- vleermuizen *					
. watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>			x	
. gewone dwerg- vleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>			x	
. laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>			x	
Vogels				x	x **
- alle soorten					
Amfibieën					
- bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x			
- bastaardkikker	<i>Rana klepton esculenta</i>	x			
Vissen					
- geen					
Ongewervelden					
- geen					
* bron: Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red), 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV-Uitgeverij Utrecht.					
** sommige soorten; actueel waargenomen soort is patrijs (kwetsbaar).					

7.2.1 Planten

Er zijn geen beschermde planten waargenomen.

Afweging: effecten zijn niet aan de orde.

7.2.2 Zoogdieren

Kleine en middelgrote zoogdieren kunnen onbedoeld geraakt worden door de werkzaamheden.

Afweging: Door zorgvuldig te werken buiten de gevoelige periode (voortplanting) van de dieren
maar wel in de actieve periode, kunnen effecten voorkomen of beperkt worden.

Vleermuizen genieten bescherming onder de Flora- en faunawet en als habitatrictlijnsoort (bijlage IV Habitatrictlijn).

Enkele vleermuissoorten kunnen foeragerend in het gebied worden aangetroffen. Door het ontbreken van bebouwing en opgaande beplantingen zal er geen effect zijn op vaste rust- en verblijfplaatsen en op vliegroutes. Voor watervleermuis zijn grotere wateren geschikt als foerageergebied. De landbouwwatergangen worden gedempt en vervangen door beken en slenken. Nieuwe brede watergangen bestaan uit de meander en slenken. De slenken bevatten water in tijden van veel neerslag.

Afweging: er treedt geen verlies op van vaste rust- en verblijfplaatsen en vliegroutes. Het gebied zal, ook tijdens de uitvoering van werkzaamheden, in de nieuwe situatie geschikt blijven als foerageergebied. De Hunze zal in de nieuwe situatie een rustig stromingsprofiel krijgen en tweezijdig tussen beplanting liggen. De meander is een nieuwe brede watergang. Tijdens geringe afvoer is deze ook geschikt als foerageergebied, met name voor watervleermuis. Twee nieuwe poelen kunnen eveneens een rol vervullen als foerageergebied voor vleermuissoorten. De graslandvegetatie zal bloemrijk en daardoor ook insectenrijk worden en daardoor een bijdrage leveren aan de kwaliteit van het foerageergebied. De gunstige staat van instandhouding van vleermuissoorten komt niet in het geding.

7.2.3 Vogels

Alle vogels zijn steng beschermd onder de Flora- en faunawet. Door te werken buiten het broedseizoen kunnen negatieve effecten worden voorkomen. Indien dat niet mogelijk is is werken in het broedseizoen toegestaan indien met zekerheid is vastgesteld dat er geen broedende vogels aanwezig zijn en/of kunnen worden verstoord.

Afweging: het is niet mogelijk om voor broedvogels een ontheffing te krijgen. Er zal te allen tijde zorgvuldig gewerkt moeten worden.

Afweging: door zorgvuldig te werken worden negatieve effecten voorkomen.

7.2.4 Amfibieën

In het gebied zijn licht beschermde amfibieënsoorten aanwezig. In de nieuwe situatie zal er voldoende voortplantingsbiotoop en leefgebied aanwezig blijven, onder andere in de vorm van poelen en ondiepe sloten. Langs het water zullen meer brede moerassige zones ontstaan dan in de huidige situatie. Deze zijn ook geschikt voor amfibieën.

Afweging: door te werken buiten de gevoelige periode van de amfibieën, en zorgvuldig te werken in de actieve periode kunnen negatieve effecten voorkomen of beperkt worden.

7.2.5 Vissen

Er zijn geen beschermde vissen aangetroffen. Vanuit de zorgplicht zal de werkwijze erop gericht zijn dat ook algemeen in Nederland voorkomende vissoorten niet of zo beperkt mogelijk negatief geraakt worden. In de nieuwe situatie zal het gebied geschikt zijn voor meer vissoorten van stromende wateren, waaronder mogelijk ook beschermde soorten.

Afweging: effecten zijn niet aan de orde.

7.2.6 Ongewervelden

Er zijn geen beschermde ongewervelde dieren aangetroffen. Vanuit de zorgplicht zal de werkwijze erop gericht zijn dat ook algemeen in Nederland voorkomende ongewervelde dieren in het water en op het land niet of zo beperkt mogelijk negatief geraakt worden. In de nieuwe situatie zal het gebied geschikt zijn voor veel soorten ongewervelden, waaronder macrofauna van stromende wateren. De toekomstige inrichting biedt kansen aan beschermde soorten (Flora- en faunawet) of bedreigde soorten (Rode lijst).

Afweging: effecten zijn niet aan de orde.

8 Conclusies en aanbeveling

8.1 Conclusies

Ten aanzien van de Natuurbeschermingswet: het inrichtingsplan leidt niet tot negatieve effecten op habitattypen waarvoor het Drouwenerzand is aangewezen.

Ten aanzien van de Flora- en faunawet: het inrichtingsplan heeft geen negatieve effecten op de streng beschermde vleermuissoorten die het gebied als foerageergebied gebruiken. Bebouwing of beplanting die als verblijfplaats en/of vliegroute dienst doet komen in het gebied niet voor. De functionele relaties die de vleermuizen onderhouden zullen niet wezenlijk veranderen. De nieuwe inrichting met water en bloemrijke en insektenrijke vegetaties zal geschikt zijn voor deze soorten. Uitvoering van het inrichtingsplan heeft geen negatief effect op de streng beschermde broedvogelsoorten. Er zal te allen tijde rekening mee moeten worden gehouden dat broedlocaties niet verloren gaan en/of verstoord worden.

Effecten op licht beschermde zoogdieren en amfibieën worden voorkomen door zorgvuldig te werken.

Effecten op algemeen in Nederland voorkomende niet-beschermde vissen en ongewervelden worden voorkomen door vanuit de zorgplicht de werkwijze zo te kiezen dat effecten worden voorkomen of beperkt (zorgplicht).

Eindconclusie: het is niet nodig een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aan te vragen.

8.2 Aanbeveling

Het is gewenst een ecologisch werkprotocol op te stellen. Hierin wordt de werkwijze beschreven gericht op het voorkomen of beperken van negatieve effecten op beschermde en niet-beschermde soorten. Dit protocol is onderdeel van het uitvoeringsbestek en een bindend document voor de aannemer.

9 Bronnen

De Boer, W. & E.P. de Boer, 2011. Veldonderzoek Mandelanden en Oude Weer. Rapport 1126. FaunaX, Terwispeel.

Grontmij, 2010. Waterbeheersing Oude Weer. Assen.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red), 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV-Uitgeverij Utrecht.

Ministerie van LNV Dienst Regelingen, 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Brief dd 26-8-2009. Den Haag.

Ministerie van LNV, 2006. Ontwerpbesluit Drouwenerzand.

Ministerie van EL&I, 2011. Gebiedendatabase. Gevoeligheid Drouwenerzand voor storende factoren.

Vegter, U., 1990. Grond- en oppervlaktewatergebonden plantesoorten als hydrologische indicatoren in Drenthe. Provincie Drenthe, Assen.

Bijlage 1 Foto's van enkele gedeelten van het plangebied (juli 2011, R. Bijlsma)

Overzicht plangebied

Foto links: hoofdwatgang, niet of nauwelijks watervegetaties. Rechts meest noordelijke zijslot van hoofdwatgang met kwelinvloed, veel smalle waterpest, incidenteel moerasspiraea, verder penningkruid, grote waterweegbree, zeer veel jonge bastaardkikkers. Ruige taludvegetatie.

Links gele lis bij stuw in hoofdwatgang. Rechts moerasspiraea langs hoofdwatgang centraal in plangebied.

Links moerasandoorn aan de waterkant van de Hunze. Rechts Choleraslout met kwelinvloed. Hier ook sterrenkroos, klein kroos en smalle waterpest in het water. Ruige taludvegetaties.

Links overzichtsfoto Choleraslout (van oost naar west) en rechts: enkele holpijpen in de zuidelijke hoofdwatgang.

Ruig begroeide sloten in het noordoostelijke deel van het plangebied, met veel liesgras, grote brandnetel, perzikkruid, kleeftkruid, wilgenroosje, melde, hennepnetel, smeewortel. Dit type komt op meer plekken voor in het onderzoeksgebied.

Idem, maar dan in het zuiden van het plangebied. Met ook timoteegras.

Schouwpad langs zuidelijke hoofdwatgang, met pleksgewijs duizendblad (droog, zandig, lokaal voedselarm milieu). Hier ook sabelsprinkhaan, en in de sloten holpijp.

Talud langs hoofdwatgang ter plaatse van hetzelfde gedeelte als hierboven, met ook havykskruid en smalle weegbree, soorten van de voedselarme omstandigheden.

Bijlage 2 Concept inrichtingplan (bestekstekening). De te dempen watergangen zijn met een golflijn aangegeven en de te verondiepen sloten met een v-vormige lijn.

